

Bank centralny – instytucja odpowiedzialna za funkcjonowanie systemu bankowego. Zazwyczaj działa jako jednostka państwowa, bądź podporządkowana państwu. W Polsce funkcję banku centralnego pełni Narodowy Bank Polski. Jest instytucją państwową której powierzono zadanie emisji pieniądza i prowadzenie polityki pieniężnej kraju.

Funkcje BC: **jest bankiem banków** – Nadzoruje pośrednio lub bezpośrednio banki, które mu podlegają; **jest bankiem państwa** – gromadzi dochody i realizuje wydatki budżetowe państwa; **jest bankiem emisyjnym** – jedynym bankiem uprawnionym do emisji pieniądza gotówkowego; **jest bankiem gospodarki narodowej** – reguluje podaż pieniądza, **musi dbać o wypłacalność, jest ostatnią instancją kredytodawcą, współpracuje z bankami centralnymi innych krajów**

Dług publiczny wszystkie pożyczki państwa papiery wartościowe opiewające wyłącznie na świadczenia pieniężne (poza papierami udziałowymi), pożyczki (w tym papiery wartościowe, których zbywalność jest ograniczona), kredyty przyjęte depozyty, zobowiązania wymagalne (tzn. zobowiązania, których termin płatności minął, a które nie zostały przedawnione lub umorzone). Proóg długu publicznego to 60% w stosunku do PKB.

Obniżanie długu publicznego polityka dotycząca wydatków - ograniczanie wydatków długoterminowych i najkorzystniejszych dla gospodarki. **polityka dotycząca dochodów** - zwiększanie dochodów może również pomóc zwiększaniu nadwyżki pierwotnej, a więc pomóc obniżyć stosunek długu do PKB. Tak jak w przypadku wydatków, najodpowiedniejszym rozwiązaniem jest reorganizacja i poprawa funkcjonowania aparatu administracji państwa.

Główną przyczyną powstania długu jest stale utrzymujący się deficyt budżetowy, który w konsekwencji przekształca się w dług. Inna przyczyna to okres zwiększonych wydatków, których trzeba dokonać zaciągając pożyczki, które to następnie należy sfinansować – no i znów powstaje lub zwiększa się nasz dług. Oczywiście czas kiedy wydatki są większe i ważniejsze niż w innym okresie to przede wszystkim czas wojen lub kryzysów gospodarczych. Odminnym przypadkiem jest stan kiedy władza rządząca nie chce podnieść podatków tylko woli zaciągnąć pożyczki, ponieważ uważa, iż jest to korzystniejsze rozwiązanie dla rządu. Oznacza to, że władza decyduje się dobrowolnie na proces powstawania długu, ponieważ jego powstanie przyniesie oczekiwane korzyści.

Mierniki wzrostu gospodarczego:

1. PKB - całkowita wartość dóbr i usług wytworzonych przez społeczeństwo w ciągu danego roku na terenie danego kraju (kiedy rośnie PKB społeczeństwo staje się bogatsze).

$PKB = C \text{ (konsumpcja)} + J \text{ (inwestycje)} + G \text{ (wydatki rządowe)} + (X \text{ (eksport)} - Z \text{ (import)})$

Zalety: łatwy do obliczenia, porównywalny w czasie i przestrzeni, używany w każdym kraju

Wady: nie bierze pod uwagę liczby ludności, nie wyodrębnia poszczególnych grup społecznych, nie informuje o jakości życia, nie uwzględnia zanieczyszczenia środowiska, nie uwzględnia pracy w gospodarstwie domowym, nie ujmuje szarej strefy, nie ujmuje czasu wolnego

2. PNB - całkowita wartość wyrobów i usług wytworzonych przez obywateli danego kraju w ciągu jednego roku, PNB uwzględnia również dochody krajowych firm uzyskane za granicą, nie uwzględnia dochodów obcych firm działających w kraju.

$PNB = PKB + \text{dochód obywateli za granicą}$

Wady: nie ujmuje produkcji szarej strefy, nie mierzy produkcji (działalności) gospodarstw domowych, nie ujmuje produkcji tzw. Antydóbr, nie wartościuje on poszczególnych składników produkcji czyli nie informuje o strukturze produkcji, nie informuje o rozmiarach czasu wolnego społeczeństwa, nie informuje o rzeczywistych proporcjach podziału dochodów w społeczeństwie, nie uwzględnia kosztów amortyzacji

3. Wielkość produktu PKB przypadająca na jednego mieszkańca

Deficyt budżetowy – występuje, gdy wydatki w budżecie danej instytucji (zazwyczaj państwa) są wyższe niż jej dochody. Przeciwnością deficytu jest nadwyżka budżetowa.

Typy deficytów budżetowych:

Deficyty rzeczywiste – będące faktyczną różnicą pomiędzy wydatkami i dochodami w danym okresie, **deficyty**

strukturalne – będące wartościami hipotetycznymi, powstającymi w warunkach, gdy dochody i wydatki realizowane są przy pełnym wykorzystaniu zdolności wytwórczych gospodarki, **deficyty cykliczne** – będące rezultatem wpływu cyklu koniunkturalnego (recesji bądź ożywienia) na dochody i wydatki budżetowe w warunkach, gdy gospodarka nie funkcjonuje przy pełnym wykorzystaniu czynników wytwórczych. Z reguły są rezultatem stosowania automatycznych stabilizatorów koniunktury.

Przyczyny Deficytu Budżetowego: **nadmierne** wydatki budżetowe (militaryzacja gospodarki, rozbudowana administracja państwowa), **zbyt niskie** dochody budżetowe, które z kolei mogą wynikać z niskiej stopy opodatkowania, mało skutecznego systemu ściągania podatków, **oczekiwania społeczeństwa**, że państwo będzie spełniać funkcję gwaranta bezpieczeństwa socjalnego, **sposób** uchwalania budżetu w systemie parlamentarnym (minimalizacja podatków, maksymalizacja wydatków), **wzrost** kosztów istniejącego zadłużenia.

Sposoby ograniczenia deficytu: **ograniczanie** wydatków, **zaciąganie** kredytów bankowych, w przypadku deficytu państwowego emisja papierów wartościowych np. obligacji, **sprzedaż** majątku znajdującego się w posiadaniu państwa, czyli prywatyzacja, **podniesienie** podatków, **inflacja** – dodruk tzw. "pustego pieniądza" przez państwo, **zaciąganie** pożyczek u innych państw lub u międzynarodowych instytucji finansowych, **poprawienie** metody ściągłości podatków.

Popyt globalny - inaczej łączny odnosi się do sumy (kwoty), jaką podmioty gospodarki planują wydać na dobra i usługi przy różnej wielkości dochodu (in. przy danych cenach) w danym okresie.

Na łączny popyt składają się: wydatki konsumpcyjne gospodarstw domowych, nakłady inwestycyjne, wydatki rządowe, eksport netto.

Na popyt globalny wpływają: realne bogactwo społeczeństwa, realne stopy procentowe, oczekiwania ekonomiczne, oczekiwania inflacyjne, zmiany w kursach wymiany walut, dochód państw importujących towary danego państwa.

Równowaga w krótkim okresie przy stałych cenach i płacach występuje, gdy planowane globalne wydatki (popyt globalny) są równe faktycznie wytworzonej produkcji.

Wskaż różnice między wolną konkurencją a monopolem Konkurencja: na rynku jest dostępny produkt jednorodny, jest dostępna szeroka gama substytutów, popyt jest doskonale elastyczny, cena kształtuje się na rynku, nie jest ustalana przez producenta, każdy sprzedaje cały wytworzony produkt; Monopol: 1 dostawca, ustala ceny (nie kształtuje się na rynku), brak konkurencji i substytutów, zablokowane wejście na rynek.

Czy zawsze wzrost cen spowoduje spadek popytu na dane dobro? W przypadku ubogich i średnich grup społecznych popyt na dane dobro jest uwarunkowany jego ceną. Natomiast wśród najzamożniejszych klas społecznych mamy do czynienia z

paradoksem Veblena. Ludzie chcą posiadać dane dobro w celu dowartościowania się – wraz ze wzrostem ceny, wzrasta też popyt.

Czy podaż danego dobra jest bardziej elastyczna w okresie długim, czy krótkim? W okresie krótkim siła reakcji podaży na zmiany cen jest umiarkowana, ilość oferowanego towaru nie jest już sztywna. W okresie długim możliwe jest wejście na rynek nowych firm lub też wycofanie się już istniejących. Szeroki wachlarz dostosowań podaży pozwala sądzić, że w długim okresie jej cenowa elastyczność będzie względnie duża.

Kiedy mamy do czynienia z rynkiem konsumenta? Rynek nabywcy, określenie stosowane do rynku określonego produktu, na którym istnieje względnie trwała nadwyżka rynkowa (podaż jest większa od popytu). Konsument znajduje się wówczas w uprzywilejowanej sytuacji, ponieważ ma możliwość wyboru najlepszego produktu spośród wytwarzanych przez różnych producentów i oferowanych przez różnych sprzedawców. Sprzedawcy muszą zabiegać o pozyskanie sobie nabywców i konkurować między sobą. Rynek konsumenta jest przeciwieństwem rynku producenta.

Cechy monopolu Brak dużej konkurencji ze strony innych producentów, brak bliskich sobie substytutów, możliwość ustalenia ceny, która przyniesie maksymalny zysk, brak problemów z popytem

Kiedy konsument osiąga maksimum zadowolenia z konsumpcji? Udowodniono, że maksymalne zadowolenie z konsumpcji określonych dóbr konsument osiąga wówczas, gdy stosunek użyteczności krańcowych konsumowanych dóbr zrównuje się z relacjami cen tych dóbr. Ta sytuacja wyraża stan równowagi konsumenta. Współczesna teoria zachowania się konsumenta opiera się na uporządkowanym systemie preferencji, o czym już wspominałam na początku, konsumowanych dóbr. Preferencje te są ilustrowane za pomocą krzywych obojętności o różnym możliwym nachyleniu i ograniczeniu analizy do dwóch dóbr substytucyjnych.

Zysk ekonomiczny (zysk nadzwyczajny), kwota, jaka pozostaje po odjęciu od przychodów firmy wszystkich kosztów, łącznie z kosztem alternatywnym i kosztem ryzyka.

W jakich warunkach producent uzyska zysk ekonomiczny w okresie krótkim? W krótkim okresie firmy nie mogą opuszczać rynku i zachowują się jak monopolisci. Oznacza to, że dla każdego producenta jego zysk jest zmaksymalizowany gdy przychód krańcowy jest równy kosztowi krańcowemu. Zysk ekonomiczny każdej z firm może być dodatni, ujemny lub wynosić zero.

W jakich warunkach producent uzyska zysk ekonomiczny w okresie długim? W długim okresie firmy mogą opuszczać rynek lub na niego wchodzić, ponieważ nie ma barier wejścia i wyjścia. Jeżeli zyski ekonomiczne firm są dodatnie, zachęci to inne firmy do wejścia na rynek, co z kolei spowoduje spadek popytu na produkty firm będących do tej pory na rynku, a zatem także spadek ich udziałów w rynku i zysków. Jeżeli zyski ekonomiczne firm w krótkim okresie są ujemne, wówczas część firm opuści rynek, zwiększając popyt na produkty firm pozostających na rynku, a co za tym idzie ich udziały w rynku i zyski. Równowaga w długim okresie ma miejsce gdy zyski ekonomiczne wszystkich firm są równe zero, dzięki czemu żadna z firm nie ma powodów aby opuścić rynek lub na niego wejść.

Koszt alternatywny i przykład Koszt alternatywny danego dobra to ilość innego dobra, z której trzeba zrezygnować, aby możliwe stało się wytworzenie dodatkowej jednostki tego pierwszego. Kosztem alternatywnym edukacji jest to, czego nie zarobi uczeń wtedy, gdy się uczy.

Jeżeli moja firma produkuje dwa dane dobra, wzrasta popyt na pierwsze dobro, dlatego będę musiała produkować go więcej na rzecz drugiego dobra, którego produkcję ograniczę; to nazywamy kosztem alternatywnym.

Wskaźnik cenowej elastyczności popytu wynosi na dobro Y 1,5. Co to oznacza i jak zmieni się utarg całkowity, gdy cena dobra wzrośnie W tej sytuacji popyt jest elastyczny. Procentowa zmiana popytu jest większa niż procentowa zmiana ceny.

Wskaźnik cenowej elastyczności popytu wynosi na dobro X 0,7. Co to oznacza i jak zmieni się utarg całkowity, gdy cena dobra zmaleje W tej sytuacji popyt jest nieelastyczny, procentowa zmiana popytu jest mniejsza niż procentowa zmiana ceny. Względna zmiana ceny nie ma wielkiego wpływu na popyt. Do takich dóbr można zaliczyć dobra podstawowe. Jeżeli cena zmaleje to utarg całkowity również zmaleje.

Kiedy na rynku występuje nadwyżka rynkowa Jest to sytuacja na dowolnym rynku, gdy cena wyprodukowania dobra jest wyższa od ceny rynkowej, a ilość oferowana przewyższa ilość nabywaną.

Różnice między dobrem publicznym a prywatnym Z dóbr publicznych może korzystać każdy człowiek, dobro prywatne to takie, które może nie być konsumowane przez wielu konsumentów np.: odzież, żywność

Czy niewystarczająca elastyczność płac jest przyczyną bezrobocia? Tak. Poziom płac, a zarazem ich elastyczność są negocjowane przez związki zawodowe, będące przedstawicielami pracowników. Gdy wynegocjowane płace są zbyt wysokie, a przez to elastyczność mniejsza, koszty pracy rosną i w związku z tym pracodawcy zgłaszają mniejszy popyt na pracę, więc bezrobocie wzrasta. W krajach o silnej pozycji związków zawodowych panuje przeważnie większe bezrobocie.

Czy wzrost wydajności może się przyczynić do inflacji popytowej? W przypadku, gdy wzrost wydajności będzie wolniejszy niż odpowiadający mu przyrost płac, może wystąpić inflacja płacowa, będąca jednym z rodzajów inflacji popytowej. Zbyt wysokie płace w stosunku do wydajności mogą doprowadzić do wzrostu popytu globalnego. W przypadku gdy popyt globalny będzie przewyższał rzeczywisty PKB wystąpi tzw. luka inflacyjna. Przejawia się ona nadmiarem pieniądza na rynku (tzw. pusty pieniądz), który nie ma pokrycia w wytwarzanych dobrach i usługach.

Krzywa Beveridge'a to krzywa wyrażająca odwrotną zależność między wakacjami a wielkością bezrobocia. Wzrostowi stopy bezrobocia w okresie recesji towarzyszy spadek stopy wolnych miejsc pracy i odwrotnie. Nazwa pochodzi od nazwiska brytyjskiego ekonomisty Williama Beveridge'a, który opisał tę zależność w latach 40. XX wieku.

Jak spadek podatku dochodowego wpływa na rynek pracy z punktu widzenia pracobiorcy? Wg Keynes'a na skutek obniżenia podatku dochodowego zmniejszą się koszty prowadzenia działalności gospodarczej, przez co popyt na pracę zacznie rosnąć. Dla pracobiorców oznacza to stworzenie nowych stanowisk pracy. Niższy podatek dochodowy może także doprowadzić do wzrostu popytu globalnego, a następnie produkcji. Wzrost produkcji pociąga za sobą konieczność zwiększenia zatrudnienia, czyli także powstają nowe miejsca pracy. Spadek stopy podatku dochodowego powoduje, że ludzie aby osiągnąć ten sam poziom życia mogą pracować mniej, tak więc jeśli nastąpi wzrost planowanej podaży pracy to będzie on minimalny.

Protekcjonizm państwa. Czy sprzyja eksportowi? Protekcjonalizm państwa w polityce handlowej, jest to popieranie krajowych producentów np. poprzez stosowanie cel oraz innych barier pozataryfowych. Ma za zadanie utrudnić import, tak aby konsumenci kupowali dobra krajowego pochodzenia. Tworzenie utrudnień w imporcie może napotkać się z takim samym odzewem kraju, do którego eksportujemy, a co za tym idzie obniżką krajowego eksportu.

Krzywa Philipsa. Czy występuje wymienialność między bezrobociem a inflacją? Wymienialność między bezrobociem a inflacją występuje jedynie w trakcie dostosowań, gdy gospodarka wraca do stanu równowagi po tym jak została wytrącona z niej np. na skutek działania jakiegoś szoku. Ponadto wymienialność ta występuje tylko w krótkim okresie. Gdy następuje powrót w kierunku wzrostu popytu globalnego, następnie produkcji i dochodu, co wpływa na wzrost zatrudnienia i w dalszej kolejności wzrost cen (inflacja rośnie i spada bezrobocie). W przypadku gdy występuje obniżenie popytu globalnego (potem produkcji i dochodu) następuje spadek zatrudnienia oraz spadek cen (inflacja się zmniejsza i rośnie bezrobocie). W długim czasie nie występuje ta wymienność, gdyż podmioty zachowują się racjonalnie, czyli odróżniają wielkości nominalne od realnych. Występuje także elastyczność płac i cen, co pozwala na dostosowanie się wielkości nominalnych do wielkości realnych (możemy się dostosować do inflacji, więc nie ma wymienności między nią a bezrobociem).

Jaki będzie skutek wzrostu kursu walut w kraju, który jest importochłonny? W przypadku, gdy następuje wzrost kursu walutowego, wtedy za walutę zagranicy musimy zapłacić mniej. W tym przypadku import stanie się jeszcze bardziej opłacalny (będzie można kupić więcej towarów od zagranicy). Można przypuszczać że ceny towarów importowanych również spadną w stosunku do cen towarów produkowanych w kraju.

Wyjaśnij pojęcie luki inflacyjnej. Jest to nadwyżka zagregowanego popytu nad zagregowaną podażą w sytuacji pełnego wykorzystaniu czynników produkcji. W długim okresie, gdy produkcji nie można zwiększyć (produkcja potencjalna = produkcja rzeczywistej), aby zaspokoić popyt muszą wzrosnąć ceny. Luka inflacyjna jest to zapowiedź mogącej w przyszłości wystąpić inflacji (wywołanej przez ogólny wzrost poziomu cen).

Czy związki zawodowe mają wpływ na inflację? Tak. Związki zawodowe mogą wpływać na inflację kosztową, która występuje w przypadku, gdy dynamika wzrostu kosztów pracy (wzrostu płac) nie ma pokrycia we wzroście wydajności pracy. Producent zwiększone koszty przerzuca na konsumentów poprzez wzrost ceny swojego produktu. Wywołuje to wzrost cen a tym samym inflację.

Jakie są koszty inflacji nieoczekiwanej? W trakcie inflacji nieoczekiwanej tracą przede wszystkim posiadacze gotówki, gdyż siła nabywcza pieniądza maleje. Kolejną grupą która traci na inflacji nieoczekiwanej (taka której wcześniej nie przewidzieliśmy, więc nie mogliśmy się do niej dostosować) są wierzyciele instytucjonalni (banki, towarzystwa ubezpieczeniowe), które nie uwzględniły inflacji w umowach kredytowych i polisach ubezpieczeniowych. Tracą także pracownicy tzw. budżetówki, emeryci i renciści, gdyż nie przewidziana została waloryzacja ich płac. Na skutek mechanizmu podnośnika podatkowego (wzrost dochodów nominalnych w warunkach inflacji może spowodować przeskok do wyższego progu podatkowego w przypadku gdy nie przewidziano waloryzacji tych progów) tracą także wszyscy podatnicy. Ponadto stratni mogą być też producenci dóbr i usług o długim cyklu wytwarzania, którzy w swych umowach nie uwzględnili inflacji.

Czy oczekiwania inflacyjne wpływają na poziom inflacji?

Tak. Oczekiwania inflacyjne są bardzo ważnym czynnikiem w kształtowaniu inflacji, w teorii stawia się je na równi ze stopami procentowymi czy z kursem walutowym. Są to oczekiwania dotyczące inflacji, jakie mają przedsiębiorstwa, gospodarstwa domowe. Są one bardzo ważne, bo z inflacją jest trochę tak, jak z samospełniającą się przepowiednią – jeżeli wszyscy uważają, że inflacja wyniesie x procent i zachowują się tak, jakby ona taka rzeczywiście była, to taka będzie, dlatego, że inflacja jest bardzo silnie związana z żądaniami płacowymi. Jeżeli jest przeświadczenie, że ceny wzrosną o 5 proc., to pracownicy domagają się, a związki zawodowe negocjują również takie podwyżki płac, co przekłada się potem na ceny. Faktycznie zmiany stopy wzrostu płac i cen są bardzo wyrównane, czyli to, czego oczekujemy, determinuje to, jak się zachowujemy w żądaniach płacowych wobec swoich pracodawców i to, ile jako pracodawcy możemy zaoferować swoim pracownikom, a również to, o ile podwyższymy ceny swoich produktów. Jeżeli wśród pracodawców funkcjonuje przeświadczenie, że stopa inflacji wyniesie właśnie 5 proc., to są oni bardziej skłonni właśnie o tyle podnieść ceny swoich produktów. W efekcie inflacja jest taka, jak oczekiwania pracodawców i pracowników. Dlatego te oczekiwania są tak istotne i dlatego należy robić wszystko, aby je obniżyć, bo automatycznie zmniejsza się wtedy presja na żądania płacowe pracowników, zmniejsza się również tendencja do podwyższania cen przez producentów.

Wystąpiła recesja u partnera handlowego, jak wpłynie to na naszą gospodarkę? Recesja u naszego partnera handlowego, może wpłynąć na zmniejszenie naszego eksportu (większe bezrobocie u partnera handlowego może skutkować mniejszym zainteresowaniem naszymi produktami) Zmniejszenie eksportu wpływa na spadek popytu globalnego, a w dalszym ciągu przekłada się na zmniejszenie produkcji i dochodu. Zmniejszenie produkcji jest przyczyną zwolnień. Tak więc recesja u bardzo dobrego partnera handlowego może wpłynąć na wystąpienie recesji również w naszej gospodarce.

Jak walczyć z bezrobociem przymusowym? Bezrobocie przymusowe występuje w sytuacji, gdy ludzie akceptują warunki pracy, ale nie mogą jej podjąć. Aby zwalczyć bezrobocie przymusowe rząd może stosować specjalne programy o walki z bezrobociem, które powinny opierać się na zwiększeniu inwestycji, które zapewnią nowe miejsca pracy. Aby zwiększyć inwestycje rząd może wprowadzić np. ulgi podatkowe, dopłaty do kredytów inwestycyjnych, bezpłatne szkolenia kwalifikacyjne, aby dostarczyć na rynek pracy zawodów potrzebnych w gospodarce, inwestowanie w rozwój badań naukowych, które wspomagają rozwój nowych technologii. Ważne jest także zachęcanie inwestorów zagranicznych np. poprzez reklamę państwa na arenie międzynarodowej.

Kiedy import jest ekonomicznie opłacalny? Gdy krajowe koszty wytwarzania danego produktu w stosunku do kosztów wytwarzania za granicą tego produktu są wyższe.

Gdy kraj posiada względnie więcej kapitału niż pracy, bardziej opłaca mu się importować towary, które są pracochłonne.

W wymianie wewnętrzzależności pozwala na większe zróżnicowanie dóbr dostępnych na rynku, jak również pozwala na specjalizację w produkcji jednego określonego gatunku danego produktu. (obniżka kosztów przeciętnych)

Czy Twoim zdaniem występuje na polskim rynku efekt histerezy? Histereza w odniesieniu do bezrobocia oznacza, że bezrobocie będzie utrzymywało się poziomie wywołanym przez oddziaływanie różnych impulsów, nawet gdy przestaną one występować.

W jaki sposób rząd może wpływać na skłonność do podejmowania pracy? Obniżanie zasiłków dla bezrobotnych, zwiększanie różnicy między wysokością zasiłku a oferowaną płacą. Zmiany instytucjonalne zmniejszenie biurokracji, które może zachęcić do otwierania własnej działalności gosp. Specjalne programy aktywizujące bezrobotnych np. „Praca dla absolwenta” Dofinansowania dla chcących skorzystać z samozatrudnienia. Reklama społeczna korzyści płynących z pracy. Zmiany w prawie pracy, dzięki czemu np. młode matki będą wołały wrócić do pracy niż zostać w domu.

Jak rozumiesz elastyczność na rynku pracy i czy ma ona wpływ na zjawisko bezrobocia?

Elastyczność rynku pracy -> elastyczne płace, ceny, swoboda w kształtowaniu czasu pracy przez pracodawców, możliwość zmiany pracy przez pracownika, skłonność ludzi do przystosowania się do zmieniających się warunków na rynku pracy -> rynek który umożliwia łatwiejsze dostosowanie się popytu i podaży na pracę. Tak, gdyż różne regulacje wynikające np. z prawa pracy mogą spowodować wysokie koszty zatrudnienia (pracodawcy mniej chętnie będą zatrudniać pracowników)

Czy restrykcyjna polityka monetarna prowadzona w długim czasie może być jedną z przyczyn inflacji kosztowej?

Tak, restrykcyjna polityka monetarna może wpływać na wyższą stopę procentową, przez co rośnie koszt kredytów inwestycyjnych (większy koszt dla producenta, który potem przerzuca go na konsumentów)

Kiedy pojawia się taksfłacja? Na skutek inflacji rosną dochody nominalne, w momencie gdy progi opodatkowania pozostają bez zmian (nie ma waloryzacji progów) można łatwo wpaść w następny próg podatkowy (mechanizm podnośnika podatkowego). Taksfłacja to koszt inflacji wynikający z działania mechanizmu podnośnika podatkowego.

Dlaczego w długim czasie nie można zwiększając inflacji zmniejszyć bezrobocia? Gdy w długim okr. Krzywa Phillipsa jest sztywna. Stopa bezrobocia kształtuje się na poziomie naturalnej stopy bezrobocia. Jakiegokolwiek zwiększenie inflacji nie wywoła żadnej zmiany w wielkości stopy bezrobocia.

Co należy zrobić aby poprawić konkurencyjność eksportu? Preferencyjne kredyty, ulgi podatkowe dla eksporterów, ulepszenie rozwiązań formalno – prawnych w kwestii przepływu dóbr i usług, zwiększenie nakładów na badania naukowe, rozwój technologii (postawienie na eksport towarów o wysokim stopniu przetworzenia, wymagających dużo nakładu kapitałowego), wzrost nakładów na promowanie Polski za granicą, pomoc ze strony ambasad w nawiązywaniu zagranicznych kontaktów handlowych

W naszym kraju pojawiła się recesja. Jaki to wyrzuci skutek na import? Recesja -> spadek PKB -> mniejsza wartość PKB przy niezmiennionej krancowej skłonności do importu powoduje zmniejszenie wartości importu.

Dlaczego mała elastyczność płac i ich wysokość może być przyczyną bezrobocia? Która ze szkół teorii stoi na takim stanowisku? Im wyższe koszty pracy tym pracodawcy mniej chętnie zatrudniają nowych pracowników. Keynes.

Jak rząd może wpłynąć na zmniejszenie bezrobocia frukcyjnego? Bezrobocie frukcyjne – niedostosowanie struktury popytu i podaży na rynku pracy. Szkolenia służące przekwalifikowaniu, programy wspomagające rozwój samozatrudnienia.

Przedstaw koszty bezrobocia dla gospodarki. Marnowanie zasobów -> prawo Okuna, każdy 1 % o który rzeczywista stopa bezrobocia przekracza naturalną odbija się na tym, że rzeczywisty PKB jest 3 % niższy od potencjalnego. Deprecjacja, czyli utrata kwalifikacji wśród bezrobotnych. Pojawienie się patologii np. alkoholizm, narkomania, wzrost przestępczości. Pogorszenie się zdrowia psychicznego i fizycznego społeczeństw np. wzrost samobójstw.

Jaka przyczynę inflacji upatrują monetarysty? Ilościowa teoria pieniądza -> wzrost nominalnej podaży pieniądza (więcej pieniądza na rynku) -> wzrost realnej podaży pieniądza -> nadwyżka realnej podaży pieniądza M nad popytem na pieniądź L -> obniżenie stopy % aż do momentu zrównania się $L=M$ -> niższa stopa % powoduje wzrost inwestycji i konsumpcji -> wzrost popytu globalnego AD -> w długim okresie nadwyżka AD nad produkcją -> wzrost nominalnych płac -> wzrost nominalnych cen (inflacja), brak zmian w produkcji i zatrudnieniu (gdyż w dł. okr. Prod. Potencjalna = prod. Rzeczywistej)

Na czym polega antycypacja inflacji w systemie podatkowym i bankowym? Łagodzenie utraty wartości pieniądza poprzez taką samą zmianę wartości nominalnej stopy %, aby zachować poziom realnej stopy % na tym samym poziomie (realna st. % = nominalna st. % - inflacja) -> koncepcja Fishera

Gdy inflacja rośnie -> siła nabywcza pieniądza maleje -> ucieczka od pieniądza gotówkowego -> ludzie mniej chętnie oszczędzają, sys. bankowy podnosi stopę % aby zatrzymać klientów
Gdy inflacja rośnie -> aby zapobiec taksfłacji w systemie podatkowym wzrost progów podatkowych (odmrożenie).

Czy inflacja w długim okresie wpływa na wielkość bezrobocia? Nie, w dł. okr -> bezrobocie posostaje na poziomie bezrobocia naturalnego -> długookresowa Krzywa Phillipsa.

Wyjaśnij dlaczego cła powodują straty dla gospodarki? Opłata celna powoduje zwiększenie ceny krajowej (która bez cel równa jest światowej), która z kolei powoduje zwiększenie wydatków konsumentów. Większe wydatki konsumentów trafiają w formie podatku do państwa (w przypadku zakupu towaru zagranicznego) lub jako zyski dla małokonkurencyjnych przeds. Krajowych (b. Opłacałoby się sprowadzać towar z zagranicy po niższej cenie światowej). Ponadto cło na skutek wyższej ceny dobra powoduje zmniejszenie zainteresowania nim wśród konsumentów (na skutek wyższej ceny zgłoszą oni mniejszy popyt).

Czy spadek kursu waluty kraju, którego gospodarka jest importochłonna będzie dla niej korzystny. Deprecjacja kursu walutowego (spadek) -> za walutę krajową możemy kupić mniej waluty kraju z którego importujemy -> towar importowany ma więc w naszej walucie wyższą cenę -> import będzie mniej korzystny.

Czynniki wpływają na popyt Poziom ceny /wzrost- spadek popytu/; Dochód konsumentów/wzrost- wzrost popytu/; Ceny dóbr substytucyjnych i komplementarnych; Gusty, preferencje, religia, tradycja, upodobania

Czynniki wpływające na podaż konkurencja na rynku, cena czynników wytwórczych(ich wzrost- spadek p), postęp techniczny(nowa technologia obniża koszty wytwarzania, więc powoduje wzrost podaży); , regulacje prawne, warunki klimatyczne, czynniki naturalne; podatki i subsydia (podatki to dodatkowy koszt dla producenta, który zmniejsza podaż, a subsydia zwiększają podaż); Ilość przedsiębiorstw w gałęzi (im więcej przedsiębiorstw w gałęzi tym większa podaż)

Rośnie dochód konsumenta. Czy może to zmienić strukturę jego wydatków oraz użyteczność całkowitą? Wraz ze wzrostem dochodów wydatki rosną, ale zmienia się struktura wydatków na dobra podstawowe a rośnie na dobra wyższego rzędu. Maleje na jedzenie, wzrasta na dobre ekskluzywne. Użyteczność całkowita suma zadowolenia wynikająca z dotychczasowej konsumpcji dobra. Użyteczność całkowita rośnie gdyż jesteśmy w stanie konsumować większe ilości dobra.

Konsument osiąga nadwyżkę gdy.. konsument osiąga nadwyżkę gdy użyteczność krańcowa /subiektywna cena wyznaczona przez konsumenta jest wyższa od ceny rynkowej.

Powiedz od czego zależy wielkość zysku którą osiąga producent Wielkość zysku zależy od wysokości kosztów produkcji oraz od wysokości ceny rynkowej, która w relacji z ilością sprzedanych produktów wyznaczonej wielkości przychodu ze sprzedaży

Kiedy powiesz, że producent osiągnął optimum Kiedy zminimalizuje koszty produkcji, co pozwoli mu osiągnąć zysk maksymalny.

Równowaga producenta - produkcja osiągnie równowagę, gdy maksymalne zyski, a to nastąpi gdy zrówna koszt krańcowy z ceną ustaloną przez niego na wytworzone dobra.

Równowaga konsumenta - konsument osiąga najwyższą użyteczność, jest zadowolony ze sposobu w jaki wydał pieniądze.

Jak zmienia się równowaga konsumenta gdy jego dochód realny wzrasta? Dochód realny to dochód nominalny skorygowany o poziom inflacji. Od wysokości dochodu realnego zależy siła nabywcza konsumenta czyli ilość dóbr i usług które może on nabyć na dochód nominalny. Przy wzroście dochodu realnego równowaga konsumenta wzrasta.

Jaki wniosek wynika z prawa malejącej użyteczności krańcowej dla konsumenta. Prawo malejącej użyteczności krańcowej to prawo ekonomiczne, w myśl którego korzyść krańcowa każdej kolejnej konsumowanej jednostki dobra jest mniejsza od korzyści krańcowej poprzedniej jednostki dobra. Tym samym konsument zwiększając konsumpcję o kolejne jednostki powoduje zwiększenie odnoszonych korzyści, ale przyrost tych korzyści z każdą jednostką dobra jest coraz mniejszy.

Rosną ceny nabywanych dóbr przez konsumenta a jego dochód nominalny nie ulega zmianie. Jak zmieni się jego zadowolenie z konsumpcji? Jego zadowolenie z konsumpcji spadnie, ponieważ ceny wzrosły a jego dochód nie. Za tą samą cenę nie będzie mógł już kupić tyle samo dóbr co wcześniej. Będzie musiał szukać tańszych substytutów lub zrezygnować z niektórych dóbr.

Jak się zmienia równowaga na rynku kiedy koszty produkcji rosną

Koszty produkcji rosną. Podaż maleje. Lub cena dobra rośnie i popyt maleje.

Kiedy wystąpi nadwyżka rynkowa? gdy na rynku będzie więcej towarów niż konsumenci będą chcieli zakupić (podaż > popyt); **niedorób rynkowy:** popyt > podaż

Zysk normalny - to średni przychód, którego oczekuje przedsiębiorca (zarówno w formie zysku firmy, którą prowadzi, albo jako pensja w innej firmie). Koszt ten jest kosztem ukrytym i jest częścią kosztu alternatywnego firmy.

Zyski nadzwyczajne to czyste zyski, tzn. zyski po odjęciu wszystkich kosztów, łącznie z kosztem alternatywnym czasu i pieniędzy właściciela. Jest bodźcem skłaniającym do zaangażowania kapitału w dane przedsięwzięcie.

Zysk ekonomiczny, czyli: Na zysk ekonomiczny składa się zysk księgowy (jest to wielkość którą można w sposób jednoznaczny wyliczyć, znając takie parametry, jak wielkość produkcji, koszty oraz cenę rynkową wytwarzanego dobra.) pomniejszony o tzw. koszty alternatywne (=koszty utraconych możliwości; są to np. koszty kapitału i koszty ryzyka)

Koszty księgowe a koszty ekonomiczne Koszt księgowy – są to czynniki wykorzystane do produkcji (praca, kapitał, ziemia). Wielkość tych kosztów wynika z pomnożenia ilości kupowanych czynników przez ich cenę wyrażoną w pieniądzu. Jeżeli jakiś zasób czynnika nie jest bezpośrednio wyceniony w postaci ceny zakupu, nie jest on traktowany jako koszt księgowy. Koszt księgowy jest zawsze wydatkiem. // Koszt ekonomiczny – to wartość wszystkich zasobów (czynników) użytych do produkcji. Wartości tę wyznacza koszt najlepszego, alternatywnego zastosowania zasobów (nakładów na te czynniki). Koszt ekonomiczny to połączenie wydatków z kosztami, które nie są traktowane jako wydatki firmy. Różnica pomiędzy tymi dwoma rodzajami kosztów polega na tym, że koszty rachunkowe odzwierciedlają widoczne wydatki pieniężne na zakup czynników produkcji, natomiast koszty ekonomiczne odzwierciedlają wartość wszystkich zasobów użytych do produkcji (nawet tych nie mających odzwierciedlenia w cenie). Koszt ekonomiczny to suma kosztu księgowego i kosztu alternatywnego

Każda decyzja łączy się z wyborem. Jaki rodzaj kosztu pojawia się Koszt alternatywny (koszt utraconych możliwości) to ilość innego dobra z którego trzeba zrezygnować aby możliwe było wyprodukowanie kolejnej jednostki tego pierwszego dobra.

Dlaczego wzrost nominalnego PKB nie zawsze oznacza, że i realny PKB rośnie? PKB nominalny oblicza się według bieżącej wartości pieniądza, PKB realny natomiast według realnej wartości pieniądza, a więc „oczyszczony” z wpływu inflacji.

Stanem pożądanym w finansach publicznych jest równowaga budżetowa. Dlaczego? Ponieważ wydatki budżetu państwa (także budżetów organów samorządowych) są w całości pokryte dochodami tych jednostek.

Wyjaśnij kiedy bank centralny obniży stopę procentową. Bank centralny obniży stopy procentowe gdy chce zwiększyć popyt na pieniądź. Przy założeniu że pozwala na to inflacja.

Omów istotę efektu mnożnikowego jaki wywołują inwestycje w gospodarce Powstaje jakiś zakład który zgłasza zapotrzebowanie na inne produkty i usługi np. surowce. Dzięki temu powstaje inna firma która zapewnia usługi tej pierwszej.

O polityce fiskalnej mówimy że ma charakter restrykcyjny gdy: Ma na celu ograniczenie inflacji (ograniczenie bezrobocia wtedy mówimy o polityce ekspansywnej)
Polityka restrykcyjna – zmniejszenie podaży pieniądza. Rząd prowadzi ją w fazie ożywienia i szczytu cyklu koniunkturalnego, hamuje wzrostową tendencję wywołaną przez mechanizm rynkowy. Skutki tej polityki zależą od wysokości wszystkich dochodów w gospodarce.

Popyt na pieniądź wzrasta w gospodarce, gdy: Cena dóbr i usług maleje; stopa procentowa maleje; dochód wzrasta

Bank centralny chce zwiększyć ekspansję kredytową systemu bankowego. Co zatem zrobi? Obniży stopy procentowe aby ludzie zaciągali kredyty

Jak rozumiesz niezależność banku centralnego? bank centralny musi być jedyną instytucją, mającą prawo emitować pieniądź i prowadzić politykę pieniężną; walka z inflacją musi być jasno sprecyzowanym, podstawowym celem działalności banku centralnego. Dbłość o spełnienie innych celów – np. walka z bezrobociem – może być uzupełnieniem podstawowej funkcji banku, ale nie może ograniczać jej wypełniania; bank centralny musi mieć zagwarantowane prawo do podejmowania decyzji niezależnie od stanowiska rządu, który może mieć w swojej polityce inne priorytety, niż dbłość o wartość pieniądza; bank centralny musi być chroniony przed naciskiem politycznym, mającym na celu zmuszenie go do zmian polityki pieniężnej. Standardem w krajach rozwiniętych jest to, że osoby kierujące polityką banku (zarząd lub Rada Polityki Pieniężnej) są nieodwołalne w czasie swojej kadencji.

Rząd chce wywołać wzrost dochodów w czasie krótkim. Jak może to uzyskać? Zmniejsza podatki, uruchamia jednorazowe dofinansowania. W zakładach państwowych wypłacane są premie i nagrody

Dlaczego wolna konkurencja jest bardziej efektywna od monopolu? na rynku jest dostępny produkt jednorodny, jest dostępna szeroka gama substytutów, popyt jest doskonale elastyczny, cena kształtuje się na rynku, nie jest ustalana przez producenta, każdy sprzedaje cały wytworzony produkt ;**Monopol:** 1 dostawca, ustala ceny (nie kształtuje się na rynku), brak konkurencji i substytutów, zablokowane wejście na rynek.

Metody walki z bezrobociem upusty dla pracodawców uruchamiających nowe miejsca pracy, stworzenie bardziej elastycznego systemu kształcenia, skracanie czasu pracy, obniżanie podatków **Przyczyny bezrobocia:** w krajach wysokorozwiniętych: zmiany technologiczne, ograniczanie zatrudniania w przedsiębiorstwach, napływ dużej ilości imigrantów; w krajach nisko-: brak kapitału, wysoki przyrost naturalny, nieudolne, skorumpowane rządy, niezdolność do pracy wynikająca z chorób etc.

Inflacja popytowa przyczyny: pojawia się gdy podaż pieniądza na rynku przekracza wartość dóbr i usług znajdujących się na rynku; zwalczanie: hamować wzrost cen, przez hamowanie wzrostu płac, dążyć do likwidacji deficytu budżetowego, regulować dopływ pieniądza do obiegu, likwidacja monopolu

Dobra prywatne a publiczne Dobra to środki służące do zaspokajania potrzeb. Dobra prywatne może być konsumowane przez jednego konsumenta do dóbr prywatnych możemy zaliczyć odzież, żywność, samochód. Dobra publiczne są to dobra, które są finansowane przez budżet państwa, budżety samorządowe. Dobra publiczne konsumuje społeczeństwo np. drogi, szkoły komunikacja miejska.

Dobra gospodarcze a dobra wolne: **Dobra gospodarcze** to wszystkie dobra materialne wytworzone przez człowieka w procesie produkcji w celu zaspokojenia ludzkich potrzeb. Powstają w wyniku wykorzystania zasobów naturalnych przyrody w ramach działalności gospodarczej ludzi. **Dobra wolne** - zasoby naturalne znajdujące się w przyrodzie w ilości nieograniczonej w stosunku do potrzeb, mogą bezpośrednio zaspokajać potrzeby (np.: powietrze, słońce, woda morska).

Czym są dobra rzadkie i jak nimi gospodarować Dobra rzadkie jest to takie dobro, którego dostępność nie jest w stanie pokryć potrzeb ludzkich. Przykładem w czasach dzisiejszych może być samochód, jedzenie, książki, czy też każde inne dobro, dla którego przy zerowej cenie zgłoszony popyt przewyższa podaż. Najczęściej reglamentacja dóbr rzadkich dokonywana jest poprzez system rynkowy (zgłaszane zapotrzebowanie redukowane jest przez cenę, a same dobra przydzielane są wyceniającym je najwyżej i gotowym zapłacić najwięcej).

Wzrost gospodarczy – to główny wskaźnik, który określa kondycję danej gospodarki oraz tempo jej rozwoju. Zwiększenie się rocznej produkcji dóbr i usług w kraju. Jeśli w kolejnym roku w całej gospodarce uda się sprzedać więcej towarów i usług niż w roku poprzednim – mamy do czynienia ze wzrostem gospodarczym. Kiedy jesteśmy w stanie więcej zarobić, źródłem wzrostu jest nasza praca. Ale jeśli w tym samym czasie, gdy wzrosły nasze zarobki, o tyle samo podniosły się ceny towarów, które kupujemy, mieliśmy do czynienia tylko ze wzrostem nominalnym.

Czynniki wzrostu gospodarczego – 1. Praca (w ujęciu ilościowym – podaż pracy, jak i jakościowym – dyscyplina pracy) 2. Zasoby naturalne (ziemia, zasoby mineralne,) 3. Kapitał – środki wykorzystywane w procesie produkcji: kapitał rzeczowy (maszyny, fabryki, drogi), kapitał finansowy, kapitał ludzki. 4. Technologia (nauka, technika, zarządzanie, przedsiębiorczość)

Szara strefa – finansowy obszar zdrowej gospodarki państwa, którego dochody osiągane z produkcji niezakazanej przez prawo, są ukrywane w całości lub w części przed organami administracji państwowej, podatkowej, celnej itp. Jest nielegalnym obrotem legalnymi towarami i usługami.

Recesja – zjawisko makroekonomiczne polegające na znacznym zahamowaniu tempa wzrostu gospodarczego, skutkujące nawet spadkiem produktu krajowego brutto. W znaczeniu technicznym recesja definiowana jest jako spadek PKB przez co najmniej dwa kolejne kwartały.

Efekt kuli śnieżnej w przenośni odnosi się do procesu który rozpoczyna się na małą skalę i rozrasta stopniowo, stając się większym a nawet bardziej niebezpiecznym. Zdarzają się jednak przypadki odnoszenia się do efektu kuli śnieżnej jako do działań przynoszących w konsekwencji sukces.

Cykl koniunkturalny – zjawisko występowania w gospodarce wahań różnych mierników ekonomicznych charakteryzujących poziom koniunktury, wokół rosnącego trendu wzrostu gospodarczego, analizowanego w długim okresie.

Cykle koniunkturalne, w zależności od ich częstotliwości (okresu od początku do zamknięcia cyklu) dzieli się na:

Sezonowe - trwający rok cykl, odzwierciedlający sezonowe wahania aktywności gospodarczej, w dziedzinach takich jak turystyka i rolnictwo. Można uznać, że te cykle są najbardziej regularne. **Krótkie** - cykle trwające dwa cztery lata, obejmujące wahania takich mierników jak ceny, zapasy w przedsiębiorstwach. **Średnie** - obejmujące trwające 8-10 lat , opisujące wahania bezrobocia, PKB, bezrobocia i inflacji, oraz trwające 15-25 lat, które wynikają z akumulacji czynników wytwórczych (inwestycji, migracji). **Długie** - trwające 40-60 lat, będące wynikiem ważnych odkryć i innowacji (np. maszyna parowa- elektryczność- energia słoneczna).

Produkcja potencjalna jest to wielkość produkcji którą wytworzyłaby gospodarka gdyby wszystkie czynniki produkcji zostałyby wykorzystane. Produkcja potencjalna ma tendencję do równomiernego wzrostu w miarę zwiększenia zasobu czynników wytwórczych w gospodarce. Produkcja potencjalna zmienia się powoli. Jest to produkcja jaka można by osiągnąć gdyby wszystkie rynki w gospodarce znajdowały się w stanie równowagi. Produkcja potencjalna rośnie proporcjonalnie do zwiększania zasobu czynników wytwórczych (np. wzrost populacji to wzrost zasobu siły roboczej, wydatki na szkolenia to inwestycje w kapitał ludzki, zakup nowych maszyn to powiększanie kapitału rzeczowego, zaś postęp techniczny umożliwia efektywniejsze wykorzystanie istniejących zasobów).

Popyt inwestycyjny - związany jest z planowanymi przez przedsiębiorstwa działaniami polegającymi na powiększeniu jego zasobu trwałego tj. np. zakup maszyn i urządzeń oraz zasobu obrotowego, czyli powiększenie stanu zapasów. Popyt inwestycyjny wchodzi w skład popytu globalnego.

Podaż Globalna - jest to wielkość globalnej produkcji w gospodarce wytworzonej przy danych cenach, kosztach i potencjale wytwórczym dla zaspokojenia globalnego popytu. Składa się z towarów i usług produkcji krajowej oraz importowanej.

Nierównowaga podażowa stale istnieje w gospodarce rynkowej. Objawia się ona bądź jako nadwyżka dóbr, których nie można sprzedać, bądź jako nadwyżka mocy produkcyjnych, które z braku popytu nie sposób uruchomić. Ściśle związany z podażą globalną jest poziom cen, który określa średnią ważoną cen wszystkich oferowanych w gospodarce dóbr i usług.

Popyt konsumpcyjny - Jest relacją między ceną dobra a jego ilością, którą konsumenci są skłonni i są w stanie nabyć w danym czasie przy założeniu, że inne czynniki wpływające na popyt pozostają bez zmian.

Konsumpcja autonomiczna to wielkość wydatków na zakup dóbr (konsumpcji), która jest niezależna od dochodu. Jest to określone minimum zapewniające egzystencję. To, że jest niezależne od dochodu oznacza, że nawet przy dochodzie równym 0 utrzymuje ona stałą wartość.

Wydatki autonomiczne – zmiana tych wydatków pociąga za sobą zmianę w dochodach i wydatkach konsumentów. Wydatki autonomiczne wpływają na mnożnik (informuje o ile zmieni się globalny popyt)

Dochód rozporządzalny (dochód osobisty do dyspozycji, rozporządzalne dochody osobiste) jest to ta część dochodu gospodarstwa domowego, którym może ono dysponować, przeznaczając na konsumpcję, inwestycje lub oszczędności.

Równowaga makroekonomiczna (przy stałych cenach i płacach) występuje wówczas, gdy globalny popyt równa się globalnej podaży, tzn. gdy suma planowanych globalnych wydatków jest równa dokładnie wartości wytworzonej produkcji.

Płatności transferowe, transfery, świadczenia socjalne – przepływy pieniężne bez wzajemnego świadczenia ze strony podmiotu, który otrzymuje środki pieniężne od innego podmiotu. Przepływy te mają charakter redystrybucyjnych i należą do nich m.in.: renty, emerytury, zasiłki.

Wydatki autonomiczne – zmiana tych wydatków pociąga za sobą zmianę w dochodach i wydatkach konsumentów. Wydatki autonomiczne wpływają na mnożnik (informuje o ile zmieni się globalny popyt)

Monetaryści - Według monetarystów pieniądź jest neutralny, co oznacza, że nie wpływa on na kształtowanie się wielkości realnych takich jak poziom zatrudnienia oraz poziom i struktura produkcji. Ma on jedynie wpływ na wielkości nominalne takie jak cena. Polityka monetarystów w przeciwieństwie do Keynesistów wiąże się ze wzrostem ilości pieniądza w obiegu, co skutkuje tylko wzrostem tempa inflacji. Silne poparcie w skuteczność mechanizmów rynkowych i niechęć interwencji w gospodarkę.

Keynesizm – ustabilizowanie gospodarki za pomocą podejścia popytowego. Jako przyczynę złego stanu rzeczy uważali stan nierównowagi pomiędzy poziomem oszczędności, a poziomem inwestycji. Ich założenia to zwiększenie popytu, co miało przyspieszyć tempo wzrostu gospodarczego i zlikwidować bezrobocie. Aby zapewnić stały rozwój gospodarczy, należy poprzez odpowiednią politykę gospodarczą, pobudzić wzrost globalnych wydatków. Uważali że w krótkim czasie ciężko jest osiągnąć równowagę.

Stopa procentowa jest to wynagrodzenie przysługujące właścicielowi kapitału za jego użyczenie danemu podmiotowi na określony czas.

Nominalna stopa procentowa to stopa procentowa nie uwzględniająca wzrostu cen, czyli inflacji.

Realna stopa procentowa to stopa procentowa nominalna pomniejszona o stopę inflacji, czyli procent wzrostu średniego poziomu cen. Jest ona miarą wzrostu dochodów z tytułu depozytów po uwzględnieniu faktu, że w wyniku inflacji wzrastają ceny dóbr, które można zakupić w ciągu roku. Aby realna stopa procentowa pozostała stała, nominalna stopa procentowa musi wzrastać w tempie inflacji. Wzrost stopy procentowej powoduje przyrost oszczędności, z kolei jej spadek zniechęca do oszczędzania. Spadek stopy procentowej jest równocześnie czynnikiem zachęcającym do zaciągania kredytów, natomiast jej wzrost powoduje odwrotny skutek. Wzrost podaży oszczędności z kolei, jest czynnikiem wpływającym na spadek stopy procentowej, zaś przyrost popytu na oszczędności pobudza jej wzrost.

Stopa referencyjna (repo, interwencyjna) - wyznacza minimalną rentowność bonów pieniężnych emitowanych przez NBP, sprzedawanych w ramach operacji otwartego rynku na rynku międzybankowym. Operacje te polegają na zakupie bądź sprzedaży przez bank centralny krótkoterminowych papierów wartościowych w celu przywrócenia równowagi na rynku.

Rynek Pieniądza - równowaga na rynku pieniądza możliwa jest tylko wtedy gdy realna podaż pieniądza jest równa realnemu popytowi na pieniądź.

Pieniądź - materialny lub niematerialny środek, który można wymienić na towar lub usługę. Prawnie określony środek płatniczy, który może wyrażać, przechowywać i przekazywać wartość ściśle związaną z realnym produktem społecznym.

Formy pieniądza: pieniądź gotówkowy – jest prawnym środkiem płatniczym. Znaczy to że jest powszechnie akceptowany przy regulowaniu zobowiązań, **pieniądź bezgotówkowy** - w formie zapisu na rachunku bankowym, **czeki** – papier wartościowy za pomocą którego wystawca rozporządza pieniędzmi, **pieniądź towarowy** - (jednostka pieniądza warta jest tyle, ile wart jest materiał, z którego została wykonana, np. złoto)

Funkcje pieniądza: środek wymiany - Pieniądź spełniający funkcję środka wymiany znajduje zastosowanie praktycznie we wszystkich czynnościach. Pracownicy wymieniają usługi czynnika ludzkiego jakim jest praca na pieniądź. Ludzie kupują lub sprzedają dobra w zamian za pieniądź, **pieniądź jako miernik wartości** - jest on wartością, którą mierzy się wartość dóbr i usług, **pieniądź jako środek przechowywania wartości (tezauryzacji)**, można go wykorzystać do dokonania zakupów w przyszłości. Dana osoba może przechowywać pieniądze i użyć ich później, aby dokonać jakiejś transakcji.

Podaż pieniądza: stopa rezerw gotówkowych banków, ilość gotówki w obiegu oraz ilość gotówki w bankach, stosunek gotówki do wkładów bankowych w sektorze poza bankowym. Ilość pieniądza w obiegu. Pojęcie obejmuje zarówno gotówkę, wkłady a'vista, jak i niektóre papiery wartościowe. Kontrola podaży pieniądza jest jednym z elementów polityki pieniężnej prowadzonej przez bank centralny. Może być regulowana m.in. poprzez politykę racjonowania kredytów, dzięki czemu uzyskuje się efekty antyinflacyjne. Wskazywanie bezpośrednich związków inflacji z podażą pieniądza było charakterystyczne dla ekonomistów związanych z monetaryzmem.

Metody wpływania na podaż pieniądza przez bank centralny:

w celu **zwiększenia** podaży: obniżenie stopy redyskontowej celem zwiększenia pożyczek dla banków komercyjnych, zakup rządowych papierów wartościowych na otwartym rynku, obniżenie poziomu rezerw obowiązkowych; w celu **zmniejszenia** podaży: podwyższenie stopy redyskontowej celem zmniejszenia pożyczek dla banków komercyjnych; sprzedaż posiadanych rządowych papierów wartościowych; podwyższenie poziomu rezerw obowiązkowych.

Popyt na pieniądź: ceny, stopa procentowa, zmiany realnego dochodu, siła nabywcza pieniądza, koszt krańcowy utrzymywania pieniądza (suma odsetek, z których ludzie rezygnują nie decydując się na kupno obligacji, motyw transakcyjny, motyw przezorności).

Motyw transakcyjny - trzymanie pieniądza oznacza, że ludzie trzymają pieniądze, ponieważ planują zakupy różnych dóbr, a momenty przyprływu gotówki nie pokrywają się w czasie z momentami wydatków.

Motyw przezorności - trzymanie pieniądza polega na tym, że ludzie z góry decydują się trzymać pewien zasób pieniądza na pokrycie nieprzewidzianych wydatków.

Motyw portfelowy - trzymanie pieniądza wynika z niechęci ludzi do ryzyka.

Baza monetarna - czyli zasób pieniądza wielkiej mocy - jest to łączna ilość pieniądza fizycznie, bezpośrednio wyemitowanego przez bank centralny. Jest podstawą kształtowania się podaży pieniądza.

Narzędzia oddziaływania na bazę monetarną:

Operacje otwartego rynku banku centralnego – polegają na zakupie lub sprzedaży bonów skarbowych na rynku finansowym. – Jeżeli bank sprzedaje obligacje to podaż pieniądza maleje. Jeżeli wykupuje to podaż rośnie. Jeżeli Bank centralny podnosi stopę procentową to chce zmniejszyć popyt na pieniądź ponieważ rośnie presja inflacji.

Ustalanie stopy rezerw gotówkowych – Zabezpieczenie płynności i wypłacalności. Jeżeli Bank C. obniża rezerwę obowiązkową to jest to sygnał zwiększenia podaży kredytów i poluzowanie polityki monetarnej.

Polityka pieniężna/monetarna – systematyczne działania mające na celu zapewnienie stabilności cen. Politykę pieniężną państwa prowadzi bank centralny lub inna instytucja rządowa upoważniona do realizacji tej funkcji. Oddziałuje ona na poziom podaży pieniądza oraz na kursy walutowe.

Polityka restrykcyjna (twarda), jej celem jest zmniejszanie podaży pieniądza poprzez sprzedaż papierów wartościowych na otwartym rynku, podwyższanie stóp procentowych, zmiany poziomu rezerw obowiązkowych – jest to *polityka antyinflacyjna*.

Polityka ekspansywna (miękką), jej celem jest zwiększanie podaży pieniądza poprzez zakup papierów wartościowych na otwartym rynku, obniżanie stóp procentowych, obniżanie poziomu rezerw obowiązkowych.